

2. Систематично налагоджувати взаємодію між профспілковими, правовими, соціальними та іншими міжгалузевими освітньо-науковими інституціями тощо

3. Сприяти створенню і забезпеченню таких умов, при яких науковець чи освітній працівник мав змогу реалізовувати в повній мірі свій освітньо-науковий потенціал.

4. Рекомендувати громадським об'єднанням у сфері науки та освіти на місцях сформувати комплекс заходів із системної соціально-правової підтримки і захисту особистості, за участі профспілок та інших зацікавлених громадських формувань.

5. Окреслити перелік функцій соціально-правового захисту, який повинен включати не лише правову, а і освітню, наукову та культурну діяльність освітньо-наукових інститутів в екстремальних умовах.

6. Пропонувати науково обґрунтовані Програми соціальної адаптації, соціального захисту чи соціального обслуговування освітніх працівників, діяльність із їх перекваліфікації та працевлаштування у повоєнний період та у контексті Євроінтеграційних процесів.

7. Сприяти працевлаштуванню освітніх та наукових працівників з інвалідністю та демобілізованих, в повоєнний час.

Усі ці та інші питання становлять зміст соціально-правового захисту працівників освітньо-наукової галузі у практиці соціальної роботи, який є важливою складовою системи соціально-правових відносин в чому повинні брати участь не лише відомчі профспілки, а і саме відомство, держава, а також громадські академічні формування, ін.

Джерела та література

1. Андрушків Б.М. Регіональні профспілки - рецидив тоталітарного минулого чи дієвий інструмент соціально-економічного захисту працюючих незалежної держави ? –Тернопіль: Лібра-Терра, 2005, 420 с.

2. Болотіна Н. Б. Право соціального захисту: становлення і розвиток в Україні / Н. Б. Болотіна. – К.: Знання, 2005. – 381 с.

3. Державний стандарт соціальної послуги консультування. Наказ Міністерства соціальної політики України 02.07.2015 № 678.

4. Закон України «Про соціальні послуги». (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2019, № 18, ст.73)

5. О. В. Лісовець., «Соціально-правовий захист у практиці соціальної роботи: теоретичний аналіз» (Вісник Київського національного університету ім. Т.Г.Шевченка р. Соціальна робота. 1(1)/2017 с. 17-18)

6. Михайловська І. М. Система соціального захисту населення в Україні: сутність, основні складові та напрямки вдосконалення / І. М. Михайловська, О. В. Неліпович // Вісн. Хмельницький. національного ун-ту. – 2011. – № 6. – Т. 4. – С. 255–260.

7. «На варті закону, Конституції прав...» //Б.М.Андрушків ін//. –Тернопіль: Підручники і посібники. 2001 – 352 с.

8. Павлюков Р. О. Соціально-правовий захист інвалідів в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.05 / Павлюков Роман Олександрович; Східноукр. нац. ун-т ім. В. Даля. – Луганськ, 2009. – 20 с.

УДК: 355.74: 623.67

Будз В., канд. філос. н., доц.; Костира С., канд. техн. н.; Светлічний І., здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти

Центр досліджень Державної спеціальної служби транспорту, Україна

РОЗМІНУВАННЯ ЯК ОСНОВА ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ

Анотація. У дослідженні акцентовано увагу на необхідності проведення заходів гуманітарного розмінування території, на яких відбувались військові дії як основи повоєнної

стратегії відновлення України. Показано, що створення безпечних умов життєдіяльності українських громадян та відновлення виробничого потенціалу України можливе на основі якісного гуманітарного розмінування. Встановлено, що гуманітарне розмінування – це перший стратегічний крок, який необхідно виконати після завершення військових дій з метою створення передумов економічного, технологічного та демографічного розвитку України.

Ключові слова: стратегія відновлення України, гуманітарне розмінування, психологічний вимір відновлення України, демографічний вимір відновлення України, технологічний рівень відновлення України.

Budz V., Ph.D. (Philosophy), Assoc. Prof.; Kostyria S., Ph.D. (Technical Science); Svetlichnyi I., Postgraduate Student

Research Center of the State Special Transport Service, Ukraine

DEMINING AS THE BASIS OF UKRAINE'S POST-WAR RECONSTRUCTION

Abstract. The study focuses on the need to conduct humanitarian demining of territories where military operations took place as the basis of Ukraine's post-war reconstruction strategy. Creating safe living conditions for Ukrainian citizens and restoring Ukraine's production potential is possible on the basis of high-quality humanitarian demining. Humanitarian demining is the first strategic step that must be taken after the end of military operations in order to create the prerequisites for the economic, technological and demographic development of Ukraine.

Keywords: Ukraine's reconstruction strategy, humanitarian demining, psychological dimension of Ukraine's reconstruction, demographic dimension of Ukraine's reconstruction, technological level of Ukraine's reconstruction.

Воєнні конфлікти у своїх довготривалих наслідках негативно впливають на життєдіяльність держави, навіть після підписання оптимального мирного договору. Вони у поствоєнний час мають, наприклад, свій *психологічний, демографічний та технологічний* «слід», який безпосередньо закладає основи подальшої безпеки життєдіяльності громадян вже у мирний час.

На державному рівні доцільно вже зараз розробляти стратегію відновлення України, яка б передбачала найоптимальніші шляхи усунення негативних наслідків повномасштабної російсько-української війни, зокрема у *психологічному, демографічному та технологічному* вимірі. На наш погляд, психологічний, демографічний та технологічний рівні відновлення України тісно пов'язані із *гуманітарним розмінуванням* українських територій. Саме гуманітарне розмінування територій, на яких відбувались військові дії має вагоме стратегічне значення для подальшого успішного економічного та демографічного функціонування України. Розмінована територія створює безпечні умови для життєдіяльності громадян та їх впевненості під час проведення виробничих процесів.

Слід звернути увагу на те, що після широкомасштабного російського вторгнення в Україну в 2022 році наша країна стала однією із найбільш замінованих на планеті. Відповідно до даних «Національної платформи протимінної діяльності» під ризиком на даний час перебуває 138 503 км², а у користування вже повернуто 35 496 км² [1]. У «Проекті протимінної діяльності в Україні», який представлений «Програмою розвитку ООН (UNDP) в Україні» зазначається, що вибухонебезпечні предмети становлять значну загрозу для цивільного населення та суттєво обмежують економічний потенціал України [3]. В такому ракурсі також слід звернути увагу на продовольчу безпеку України [2], оскільки самоочевидно, що заміновані сільськогосподарські угіддя не можуть бути використані для вироблення сільськогосподарської продукції та створення стратегічних запасів продовольства.

Крім того, після завершення військових дій в Україні, на наш погляд, слід очікувати неконтрольоване повернення українських громадян на звільнені території, оскільки людина завжди психологічно прив'язана до території, на якій вона раніше народилась та проживала.

Однак ті українські території, на яких відбувались військові дії є небезпечними для життя громадян, оскільки вони забруднені вибухонебезпечними боєприпасами. Тому, на наш погляд, вже на даний час слід розробляти стратегію відновлення України, яка б передбачала послідовні та надійні кроки щодо якісного розмінування територій, на яких відбувались військові дії з метою їх повернення у користування громадян та для відновлення економічної діяльності. Звичайно, що деякі аспекти майбутнього розмінування України вже існують та функціонують [1], [2], [3], однак доцільно було б створити державну програму та розробити стратегію розмінування українських територій із застосуванням новітніх технологій розмінування для повоєнного відновлення України.

Щодо основних аспектів гуманітарного розмінування як основи відновлення України, на наш погляд, слід використати досвід інших країн. Зокрема доцільно було б звернути увагу на багаторічний досвід діяльності Інженерного корпусу армії США (USACE), який безпосередньо займався відновленням багатьох країн після тих чи інших локальних війн [5], [6]. Значний досвід, який напрацював Інженерний корпус армії США є особливо актуальним в умовах сучасної України, яка перебуває у стані повномасштабної війни. У цьому контексті слід зазначити, що ще в середині 1980-х років у США була створена програма FUDS (Formerly Used Defense Sites) [4], яка була спрямована на гуманітарне розмінування тих територій, які раніше використовувало Міністерство оборони США. Саме Інженерний корпус армії США забезпечує виконання цієї програми. Варто було врахувати у стратегії гуманітарного розмінування України основні акценти програми FUDS.

В майбутніх проектах гуманітарного розмінування України варто врахувати також можливість участі Державної спеціальної служби транспорту (ДССТ). ДССТ виконує більшість аналогічних функцій, які загалом подібні до функцій Інженерного корпусу США та вже у теперішніх умовах воєнного стану проводить гуманітарне розмінування звільнених територій.

Саме якісне гуманітарне розмінування території здатне забезпечити успішне поствоєнне відновлення України на психологічному, демографічному та технологічному рівні, оскільки безпека життєдіяльності громадян – це пріоритетне завдання гуманітарного розмінування.

Джерела та література

1. Національна платформа протимінної діяльності. URL: <https://demine.gov.ua/> (дата звернення: 09.04.2025).
2. Програма ФАО з розмінування охопить ще дві області України. URL: https://www.rada.gov.ua/news/news_kom/257022.html (дата звернення: 09.04.2025).
3. Проєкт протимінної діяльності в Україні. URL: <https://www.undp.org/uk/ukraine/projects/proyekt-protyminnoyi-diyalnosti-v-ukrayini> (дата звернення: 10.04.2025).
4. Formerly Used Defense Sites Program. URL: <https://usace.contentdm.oclc.org/utls/getfile/collection/p16021coll11/id/6921> (дата звернення: 08.04.2025).
5. McDonnell J. A. After Desert Storm: the U.S. Army and the reconstruction of Kuwait. Washington, D.C.: Department of the Army, 1999. 302 p. URL: <https://apps.dtic.mil/sti/tr/pdf/ADA531941.pdf> (дата звернення: 10.04.2025).
6. Twenty Years of Operations in Iraq. URL: <https://www.usace.army.mil/About/History/Historical-Vignettes/Military-Construction-Combat/161-Twenty-Years-in-Iraq/> (дата звернення: 07.04.2025).

***Будз Володимир Павлович – ORCID: 0000-0002-9245-7571
Костиця Сергій Володимирович – ORCID: 0000-0001-5215-080X
Светлічний Ігор Валерійович – ORCID: 0000-0001-7328-548X